

Formanden:

Som allerede nævnt vil afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse finde sted ved Tingets møde i morgen, tirsdag den 28. maj 2002.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 35:**Forespørgsel til udenrigsministeren:**

»Hvad er den danske regerings holdning til NATO's fremtidige udvikling op til NATO-mødet i Prag?«

Af Villy Søvndal (SF), Margrete Auken (SF) og Aage Frandsen (SF).

(Forespørgslen anmeldt 22/3 2002. Fremme af forespørgslen vedtaget 5/4 2002).

Begrundelse**Villy Søvndal (SF):**

Der er mange store sikkerhedspolitiske spørgsmål til debat i øjeblikket. Der er også ganske mange udviklingstendenser hen imod afgørende sikkerhedspolitiske skift i den nuværende situation.

Vi har fra SF's side derfor i dag rejst denne forespørgselsdebat for at få en grundig diskussion om den forandrede sikkerhedspolitiske situation inden NATO-topmødet i Prag til november. Jeg skal som begrundelse blot i punktform opregne nogle af de efter SF's opfattelse vigtigste sikkerhedspolitiske dagsordener lige nu.

Der er en række nye doktriner i spil, også efter de ulyksalige terrorangreb den 11. september. Hvad bliver NATO's doktriner for at bidrage til afspænding og sikkerhed? Og hvordan forholder Danmark sig til dem?

Kampen mod terror er et af de helt dominerende temaer bl.a. understreget af Bushs rejse til Europa i denne uge og hans udtalelser i torsdags om Putin som hans allerbedste ven uden smålig skelen til, at risikoen jo er, at man glemmer, hvad der sker i f.eks. Tjetjenien. Er kampen mod terror hovedsagelig en militær indsats, eller er kampen mod terror så bred, at den i langt højere grad også indbefatter andre spørgsmål, som også skal vægtes?

NATO's rolle i forbindelse med konflikter. Er det i Washington eller Bruxelles, det besluttes,

om en aktion skal sættes i værk, og mod hvem? Og hvilken rolle skal FN i øvrigt spille i den sammenhæng?

Endelig atomvåben. Igennem hele atomalderen har det fundamentale mål været at forhindre brug af a-våben. Er USA ved at vende politikken på hovedet, som man skriver i New York Times, og altså går over til tesen om, at atomvåben skal bruges i udkæmpelse af krige i stedet for at være et redskab til afskrækkelse?

Det er efter SF's opfattelse nogle af de afgørende sikkerhedspolitiske diskussioner, selvfølgelig sammen med udvidelsesdiskussionen.

Jeg ser frem til ministerens svar.

Besvarelse**Udenrigsministeren (Per Stig Møller):**

Jeg er glad for denne mulighed for at redegøre for regeringens holdning til, hvordan vi i tiden op til topmødet i Prag den 21. og 22. november 2002 skal udstikke kursen for NATO's fremtidige udvikling.

Regeringen ser meget frem til Pragtopmødet, fordi vi her har gode muligheder for at se en af Danmarks helt centrale udenrigs- og sikkerhedspolitiske målsætninger bragt ud i livet. Jeg tænker naturligvis på den ambitiøse udvidelse af NATO. Det er en målsætning, som vi fra dansk side har forfulgt med stor styrke og med bred politisk og folkelig opbakning i ryggen.

Som jeg har redegjort for både i det Udenrigspolitiske Nævn og Forsvarsudvalget, tegner der sig mulighed for en udvidelse med helt op til syv lande, herunder de tre baltiske lande. Derfor kan 2002 blive et historisk år for en europæisk integration, ikke mindst fordi vi på Det Europæiske Råd i København 3 uger efter Pragtopmødet jo håber på at kunne byde velkommen til måske ti nye EU-lande.

Terrorangrebet på USA den 11. september sidste år vil selvsagt også præge topmødet i Prag. Terrorangrebet var et sikkerhedspolitisk chok for ikke bare USA, men for alle allierede i NATO. Det viste, at international terrorisme er en strategisk trussel mod fred og sikkerhed, som vi derfor må tage meget alvorligt. Som kollektiv forsvarsorganisation sendte NATO et stærkt signal til USA om solidaritet og sammenhold. Dette førte som bekendt til, at NATO's musketered, artikel 5 i Washingtontraktaten, for første gang nogen sinde blev aktiveret.

11. september 2001 har altså gjort det klart, at behovet for et forpligtende forsvars- og sikkerhedspolitisk samarbejde i et stabilt og udelteuropa er mere aktuelt end nogen sinde. NATO's udvidelsesprocesser og partnersamarbejde er vigtige elementer heri.

I den forbindelse er det værd at bemærke, at NATO's og Ruslands stats- og regeringschefer i morgen på et topmøde i Rom vil yde et væsentligt bidrag til den sikkerhedspolitiske integration i Europa. Stats- og regeringscheferne vil her søsætte rammerne for et nyt NATO-Rusland-samarbejde. Principperne for dette samarbejde blev godkendt af udenrigsministrene fra NATO og Rusland i Reykjavik for 14 dage siden.

Kl. 15.40

Det bliver et samarbejde, hvor NATO og Rusland i fællesskab på udvalgte områder, herunder bekæmpelse af terrorisme, vil kunne tage beslutninger om konkrete sikkerhedspolitiske tiltag, uden at NATO-landene på forhånd nødvendigvis skal have udformet og drøftet en fælles holdning til de spørgsmål, der skal drøftes.

For NATO har 11. september sat yderligere fokus på behovet for tidssvarende militære kapaciteter. Det samme har alliancens engagement i krisestyringsoperationer på Balkan. Dette gælder de militære kapaciteter, der skal til for at indsætte styrker over store afstande i længere tid, og det gælder de kapaciteter, der er nødvendige for at imødegå asymmetriske og uforudsigelige trusler som terrorisme og masseødelæggelsesvåben. Det er jo klart asymmetri her: en stor verdenshær og en lille myg, men den lille myg kan jo altså give en blodforgiftning.

Hvad er så NATO's rolle i fremtidens sikkerhedspolitiske landskab? Militære operationer vil jo altid udspille sig i et politisk vakuum ... undskyld, militære operationer vil selvfølgelig *aldrig* udspille sig et politisk vakuum. Når man har ventet så lang tid under den foregående debat, er man ved at miste koncentrationen!

NATO har derfor en væsentlig politisk rolle som et konsensussskabende forum, der i givet fald giver militære indsatser legitimitet. Samtidig er NATO den eneste realistiske ramme for et militært svar, hvis andre allierede end USA skulle blive udsat for et sikkerhedspolitisk chok af samme omfang som 11. september. Der er heller ikke tvivl om, at NATO også fremover vil udgøre rammen for militære krisestyringsoperationer, hvis USA ønsker at engagere sig sammen med europæerne.

Vi skal også tage i betragtning, at europæerne med udvikling af ESDP vil kunne løse krisestyringsopgaver i anden institutionel ramme, nemlig i EU. Dette bør selvfølgelig ske på grundlag af et tæt EU-NATO-samarbejde og med deltagelse af alle europæiske allierede, der måtte ønske det.

Derudover må vi forvente, at USA fremover vil have globale sikkerhedspolitiske hensyn, som ikke nødvendigvis vil være fuldt sammenfaldende med de øvrige NATO-landes. I varetagelsen af disse vil USA fra tid til anden etablere ad hoc-koalitioner, hvor nogle NATO-allierede givetvis vil indgå på forhånd, hvilket vi jo netop ser i Afghanistan, hvor vi er med.

Opgaven for Danmark og de øvrige allierede er at sikre, at NATO-rammen forbliver et realistisk og troværdigt svar på det 21. århundredes strategiske udfordringer. Der er dog på ingen måde behov for at revolutionere NATO. Det, vi taler om, er løbende at tilpasse og justere NATO i et foranderligt og uforudsigeligt sikkerhedsmiljø.

Grundlaget for denne tilpasningsproces har vi. NATO's strategiske koncept, der blev vedtaget på NATO-topmødet i Washington i 1999, vil fortsat være den ramme, hvori den løbende tilpasning af NATO skal ske. De kerneopgaver, der identificeres i det strategiske koncept, er stadig vigtige pejlemærker for NATO's arbejde. NATO skal således fortsat fungere som et sikkerhedspolitisk værdifællesskab og et forum for transatlantisk konsultation.

Samtidig skal NATO være garant for troværdigt forsvar og afskrækkelse, engagere sig i krisestyring samt udvikle samarbejde og dialog med sine partnere i det euroatlantiske område.

Det strategiske koncept giver også en tidssvarende beskrivelse af det generelle trusselsbillede, som NATO skal forholde sig til. De trusler, som NATO står over for, strækker sig fra direkte trusler mod NATO's territorium til trusler, der indirekte eller på længere sigt kan skade NATO-landenes sikkerhed.

I den forbindelse er det vigtigt at huske på, at det strategiske koncept også dækker sikkerhedspolitikens globale dimension. Det er jo et spørgsmål, der er blevet særdeles aktuelt efter den 11. september, hvor artikel 5 jo blev aktiveret som følge af en global trussel.

Det styrende princip for tilpasningen af NATO's militære kapaciteter bør være fleksibilitet og effektivitet. NATO skal kunne råde over en integreret militær struktur, der kan lede opera-

tioner, og alliancen skal være i besiddelse af en værktøjskasse af militære kapaciteter, der kan trækkes på efter behov. NATO skal med andre ord kunne tilbyde fleksible og skræddersyede løsninger på de sikkerhedspolitiske udfordringer, som alle allierede kommer til at stå over for i fremtiden.

En af NATO's fremmeste opgaver vil derfor fortsat være at sikre interoperabilitet blandt allierede partnere, altså at de allierede og partnerne kan arbejde sammen og have de fornødne værktøjer, som supplerer hinanden. Det har været en forudsætning for samarbejdet i Afghanistan, hvor nogle gør ét og andre andet, og vil fortsat være det fremover.

Kl. 15.45

Hvis de europæiske allierede skal forblive attraktive samarbejdspartnere for USA, forudsætter det dog, at kapacitetskløften mellem USA og de europæiske allierede mindskes. Et middel hertil kan være øgede investeringer og relevant kapacitet, men der vil i endnu højere grad være behov for at se på mulighederne for effektiviseringer.

Mere multinationalt samarbejde og arbejdsdeling vil bidrage til en bedre udnyttelse af ressourcerne. Madeleine Albright påpegede eksempelvis i en artikel her for nylig, at det jo var lidt absurd, at de europæiske NATO-lande ikke havde kapacitet til selv at transportere deres tropper ud til Afghanistan, da der var brug for dem.

Det vil sige, NATO's kommando- og styrkestruktur skal også tilpasses. Dette er bl.a. nødvendigt for at sikre, at alliancen besidder fleksibel kommando og arrangementer til varetagelse af hele spektret af opgaver, og for at kunne integrere de mange nye medlemmer af NATO.

Tilpasning af kommandostrukturen vil være et vigtigt led i fastholdelsen af det integrerede multinationale samarbejde samt et fortsat stærkt transatlantisk forhold.

NATO's forsvarsplanlægning skal fokusere på at afhjælpe kapacitetsmangler. Det vil gøre NATO i stand til at kunne løse den brede vifte af opgaver, som alliancen skal håndtere, og den uforudsigelighed, hvormed trusler kan indtræffe.

Udviklingen har vist, at strategiske trusler mod NATO kan have et globalt udspring. NATO må derfor være rede til uden faste geografiske begrænsninger at sætte ind, hvor truslerne opstår. Der er ikke tale om, at NATO skal påtage sig rollen som en global politibetjent, men der er tale om, at vi må sikre NATO den

nødvendige fleksibilitet til at handle, når og hvor det er nødvendigt.

Da Folketinget sidst debatterede NATO's fremtid forud for topmødet i Washington i 1999, var der bred opbakning til, at NATO i varetagelse af sine opgaver skulle handle i overensstemmelse med folkeretten og principperne i FN-pagten. Dette gælder stadig, samtidig med at vi holder os for øje, at vi fra gang til gang, når en trussel bliver til virkelighed, må foretage en konkret vurdering af NATO's eventuelle rolle. Dette var tilfældet i Kosovo, og det var tilfældet i forbindelse med 11. september.

NATO's politiske dimension som konsultationsforum og værdifællesskab for allierede og partnere har sin egen relevans og vil indtage en stadig mere central rolle. Den politiske dimension er ikke kun et instrument, man henter frem til støtte for NATO's militære dimension eller behov, den er en grundlæggende forudsætning for, at NATO's nye medlemslande og partnerlande kan imødegå det 21. århundredes sikkerhedspolitiske udfordringer.

NATO's udvidelsesproces og partnerskabs-samarbejde skaber et politisk adfærdregulerende rum, hvor der er enighed om en række grundlæggende fælles værdier.

For aspirantlandene er udsigten til medlemskab af NATO en stærk motivationsfaktor for gennemførelse af tiltrængte militære, politiske og økonomiske reformer. Aspirantlandene har indført demokratisk kontrol med de væbnede styrker, forbedret deres forhold til nabolande og etableret mindretalsbeskyttelse, der lever op til internationale normer.

NATO's udvidelse af partnerskabsaktiviteter bidrager dermed til det brede og stabilitetsskabende europæiske integrationsprojekt, hvor EU's udvidelse er en anden væsentlig faktor.

For regeringen er det vigtigt at sikre, at NATO's udvidelsesproces fortsætter også efter topmødet i Prag. Samtidig er det af stor betydning, at partnersamarbejdet fortsat styrkes og tilpasses det forhold, at mange af partnerne er på vej til NATO-medlemskab.

NATO-Rusland-forholdet er et tilsvarende grundlæggende politisk projekt, der fremmer tillid og gennemsigtighed. NATO's relationer til Rusland er i høj grad en funktion af det strategiske forhold mellem USA og Rusland. Med den nye ramme for NATO-Rusland-forholdet, som vi altså skriver under i morgen, vil der være skabt gode betingelser for, at Rusland fremover

kan blive en integreret og troværdig medspiller i europæisk sikkerhed.

EU-NATO-samarbejdet er ligeledes en vigtig del af den europæiske integrationsproces. Samtidig er det en ramme for et strategisk partnerskab mellem Europa og USA, hvor EU-landene enten kan handle alene med brug af NATO-aktiver eller i samarbejde med USA inden for rammerne af NATO.

Samarbejdet vil give større sammenhæng i den måde, hvorpå Europa kan agere over for omverdenen. Det vil give Europa et større ansvar for sikkerhedspolitikken. Et optimalt samarbejde vil selvfølgelig kræve, at NATO stiller militære kapaciteter til rådighed for operationer under politisk ledelse af EU.

Grundet forsvarsforbeholdet er Danmarks muligheder for aktivt at deltage i udviklingen af EU-NATO-samarbejdet begrænsede. Det er et problem for Danmark, men for Europa som helhed går udviklingen igennem dette samarbejde i den rigtige retning. Et stærkt og tæt europæisk sikkerhedspolitisk samarbejde med stærke og nære transatlantiske bånd er den eneste rigtige og solide vej frem.

KL 15.50

Det er min forventning, at vi på topmødet i Prag vil få bekræftet, at NATO fortsat er det centrale forum for solidarisk og forpligtende sikkerhedspolitisk samarbejde mellem Europa og USA.

NATO's vigtige rolle i den brede sikkerhedspolitiske integration i Europa vil også blive bekræftet.

Endelig vil der blive lagt vægt på, at NATO råder over de nødvendige militære kapaciteter til at håndtere et uforudseligt trusselsbillede.

Forhandling

Villy Søvndal (SF):

Tak til udenrigsministeren for besvarelsen af forespørgslen, som jeg vil betegne som fredsommelig, men også sådan uden at gå meget tæt på de varmeste kartofler.

Jeg deler helt udenrigsministerens opfattelse af, at det nye forhold mellem NATO og Rusland er ubetinget positivt. Vi har en oplagt interesse i, at der sker en tættere tilknytning mellem NATO og Rusland, specielt har Danmark en meget stor interesse, fordi Rusland er tæt på, fordi det er stort, og fordi det er nukleært.

Noget af det, udenrigsministeren ikke var inde på, var en vurdering af den aftale, der er lavet mellem Bush og Putin, underskrevet her i fredags, om de langtrækkende atomvåben, som af mange har været udlagt som en meget stor gevinst. Jeg vil ikke underdrive, at det er rart at få nogle af de langtrækkende atomvåben væk, men hvis man kigger på indholdet af aftalen, synes jeg måske, at den er noget overvurderet i den offentlige debat.

Det afgørende er jo, at de ikke tilintetgøres, de lagres op, og i modsætning til START-aftalerne, hvor man også destruerede affyringsramper, er der her ikke noget indhold om at destruere affyringsramper. Derfor kan man betegne det som et her og nu tillidskabende skridt. Javel, men på lang sigt vil jeg anse det for meget letsindigt at argumentere for, at vi kommer væsentlig længe væk fra atomtruslen med den her aftale, desværre.

Det næste, som jeg synes udenrigsministeren ikke forholdt sig til, og som jeg godt vil bede ham om at forholde sig til, når vi kommer til afslutningen – jeg er enig i det generelle synspunkt, at det er vigtigt, at Europa holder fast på USA for ikke at slippe tigeren løs, om man så må sige – er følgende spørgsmål:

Er det rigtigt, og er Danmark informeret om, og bliver det en del af diskussionen i Prag, at USA er i gang med at udvikle en helt ny atomvåbenstrategi? Den er beskrevet i et bidrag til kongressen fra Pentagon, der på amerikansk hedder »Nuclear Posture Review«, og beretter om, at man fremover vil have mulighed for at udkæmpe en krig både med konventionelle våben, traditionelle våben og nukleare våben samtidig. Det er ikke et tilfældigt småskrift, der antyder det her. Det kommer som sagt fra Pentagon, og det er forelagt Kongressen.

Jeg synes, det er helt afgørende, at vi fastholder, at hensigten med atomvåben er afskrækkelse og ikke udkæmpelse af krige. Jeg vil umiddelbart tro, at udenrigsministeren deler det synspunkt, at det ville være en voldsom bevægelse hen imod at sænke tærsklen for atomvåben, hvis man ikke fastholder, at de ikke kan anvendes i udkæmpelse af krige, specielt de små atomvåben, som man leger med i forhold til en række nævnte scenarier.

Udenrigsministeren var i sin besvarelse også inde på nødvendigheden af militær kapacitet. Der synes jeg også, udenrigsministeren var lidt uklar om, hvad det har af konsekvenser. Vi ved jo, at der er et betydeligt pres fra bl.a. USA, for at

NATO-landene skal øge deres udgifter. Bl.a. har Marc Grossmann, som er viceudenrigsminister, nævnt, at europæerne bør op på 2 pct. af deres bruttonationalprodukt. Det ville betyde, at Danmark skulle forøge sine forsvarsudgifter med 8 mia. kr. Ser udenrigsministeren også det scenarie, eller er det for udenrigsministeren et helt usandsynligt scenarie?

Udenrigsministeren sagde også, at det var vigtigt at afhjælpe kapacitetsmangelen. Hvad betyder det? Er det en opfølgning på Robertsons erklæring om, at vi skulle kigge på værnepligten – der er vi i SF jo meget på linje med NATO – eller er det et oplæg til at indføre en langt højere grad af specialisering, hvor Danmark specialiserer sig i de ting, vi er gode til? Vi har været rigtig gode i nogle af de fredsbevarende, fredsskabende operationer, vi har været ude på i Bosnien, Kosovo og andre steder, hvor vi har haft et meget tæt forhold og har udviklet et koncept, der langt mere end amerikanerne tager hensyn til at sammenblende en civil og en militær indsats. Er det den type af specialisering, udenrigsministeren overvejer, har han vores fulde tilslutning.

Kl. 15.55

Om udvidelsesdiskussionen bare helt kort det, at vi i SF som bekendt er modstandere af militære blokke, men jeg synes, at denne udvidelsesdiskussion er en ganske anden, end den var sidste gang, for denne gang er situationen i forhold til Rusland en anden. Denne gang diskuterer vi de baltiske lande, som har et legitimt sikkerhedsbehov, og derfor synes jeg, at det er en helt anden diskussion end sidst, men det er ikke den vigtige diskussion. Jeg synes, den vigtige diskussion drejer sig om, hvordan vi sikrer de sikkerhedspolitiske diskussioner placeret rigtigt på NATO-topmødet.

Kort til sidst vil jeg på vegne af SF fremsætte følgende forslag til vedtagelse:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget opfordrer regeringen til frem til topmødet i Prag at arbejde for:

- at NATO forpligter sig på aftaler om sikkerheds- og nedrustningsskridt, der bryder med de nuværende oprustningstendenser,
- at NATO forpligter sig på den brede sikkerhedspolitiske dagsorden, hvor sikkerhed ikke alene opnås ved militære skridt, men i højere grad ved udvikling og ved løsning af konflikter,

- at NATO afviser ethvert skridt hen imod atomvåbens anvendelse i udkæmpelse af krige.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 76).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se ovenfor*). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Et enkelt spørgsmål til hr. Villy Søvndal.

Hr. Villy Søvndal nævner, at NATO's generalsekretær har været ude med nogle tanker om værnepligtens fremtid. Så nævner han i forlængelse af det også det meget gode ry, som danske soldater har i forbindelse med fredsbevarende operationer rundt omkring i verden, og det er helt korrekt.

Er det ikke sådan, vil jeg spørge hr. Villy Søvndal, at stort set 80 pct. af de fredsbevarende soldater, vi har ude, er nogle, der indtil kort tid før, var værnepligtige, og så med 1½ måneds uddannelse oveni indtræder i Den Internationale Brigade og derefter bliver sendt ud, og at en meget medvirkende og væsentlig årsag til, at de klarer sig så fantastisk godt, netop er, at de kommer og er en del af det almindelige danske samfund, som de har været, før de blev værnepligtige?

Det er altså ikke egentlige professionelle, men det er en bred del af den danske befolkning, som får en særlig specialistuddannelse, og det er en medvirkende årsag til, at de klarer sig så godt i modsætning til enkelte professionelle soldater fra andre lande.

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jeg skal ikke kaste mig ind i værnepligtsdiskussionen, om end det er fristende.

Nej, mit spørgsmål til hr. Villy Søvndal vedrører udvidelsen, som hr. Søvndal berørte om end ganske kort. Jeg tror, det var med ordene: Udvidelsesdiskussionen er en helt anden nu. Ja tak, men det havde den jo altså ikke været, hvis hr. Villy Søvndal og SF havde fået sin vilje for et par år tilbage, da Folketinget diskuterede de her ting sidste gang.

Jeg har fundet et enkelt citat, hvor hr. Villy Søvndal i 1998 under andenbehandlingen af B 92 om Polens, Tjekkiets og Ungarns optagelse i NATO siger:

»Jeg synes, det ville være befriende for debatten, hvis nogle på et tidspunkt mere åbent ville gå ud og sige, at de baltiske lande formentlig ikke nogen sinde kommer med som NATO-medlemmer.«

Tilbage i 1998 under førstebehandlingen af B 92:

»Alle ved jo, at de baltiske lande ikke kommer med i NATO af grunde, som jeg ikke behøver at nævne.«

Derfor er spørgsmålet ret påtrængende, om hr. Villy Søvndal ikke føler, at der måske var behov for at uddybe holdningen til udvidelsen her i dag og ikke blot de få stikord, som vi fik under begrundelsen.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Først til hr. Helge Adam Møller: Vi deler opfattelsen af de danske soldaters gode ry, så det skal jeg ikke gentage.

Og så til spørgsmålet, om det er tæt forbundet med værnepligten. Det synes jeg man skal overveje i forhold til politiet. Vi sender jo også ret mange politifolk ud, og de er som bekendt professionelle. Vil det ikke være forfejlet at beskylde dem for ikke at kunne det, som soldaterne også kan? Selvfølgelig er det noget andet, de er ude at lave, men de løser vel også deres opgave i meget stor overensstemmelse med lokalbefolkningen, selv om det er et professionelt korps. Deler hr. Helge Adam Møller ikke den opfattelse, og er det ikke derfor for let at komme om ved analysen at sige, det har noget at gøre med værnepligt eller ikke værnepligt?

Kl. 16.00

Når sammenligningen går på andre lande, er det vel specielt de engelske soldater, vi har dårlige erfaringer med, når de har været sendt ud. Det tror jeg har noget at gøre med, at de konservative i så mange år regerede Storbritannien, at lagdelingen i samfundet blev så voldsom, at nogle af de sociale konflikter, som eksisterer i det engelske samfund, genspejler sig i militæret i et omfang, de slet ikke gør i det danske. Det tror jeg er hovedforklaringen.

Så til hr. Morten Helveg om NATO's udvidelse: Jeg troede faktisk ikke, at verden havde bevæget sig så hurtigt – det vil jeg godt medgive – til et punkt, hvor det her kan gøres med så lille en konflikt, som tilfældet formentlig bliver; det synes jeg er ubetinget positivt.

Jeg bad om, at man var lidt mere forbeholden i vurderingen af aftalen om atomnedrustning.

Det mener jeg stadig væk, men jeg mener, at set fra et dansk synspunkt er det da en ubetinget, ubestridelig kendsgerning og fordel, at det lykkedes så relativt hurtigt at få skabt et så godt forhold til Rusland. Det troede jeg faktisk ikke var lykkedes i 1999.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Det er jo dejligt, at hr. Villy Søvndal for en gangs skyld kommer i den situation, at han må erkende, at hans standardreplik i så mange andre debatter, »hvad sagde jeg?«, ikke holdt stik den her gang. Derfor vil jeg tage fat i den anden ting, som hr. Villy Søvndal nu påstår ikke er til noget som helst.

Det er det tre-siders-dokument, som USA og Rusland har lavet, hvor man er enig om atomnedrustningsaftaler. Det har jo vist sig, at man igennem konkret samarbejde, bl.a. i Afghanistan, er nået frem til en langt større forståelse, en langt større tillid og langt større fremdrift, end man nogen sinde har oplevet før. Vil hr. Villy Søvndal om et par år igen stå her og sige »hvad sagde jeg?«, eller vil han, ligesom det nu er blevet tilfældet med de tre baltiske lande, erkende, at det måske kan være udmærket med samarbejde i stedet for?

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg underkendte ikke betydningen af aftalen. Jeg sagde, at man ikke skal underkende, at det er en fordel, at landene indgik en aftale. Det er bare blevet udlagt i en stor del af den offentlige debat, som om den her aftale betyder, at vi nu er fri af atomvåbenalderens tyranni, om man så må sige. Det er vi ikke. Der var meget kritik, efterhånden også i danske medier, af, at aftalen ikke indeholder det, som er så afgørende, nemlig at våbnene bliver ødelagt. De bliver puttet på lager, hvilket betyder, at de i løbet af dage, uger, kan tages frem igen. Der er berettiget kritik af, at man ikke destruerer affyringsramperne, som man har gjort ved tidligere aftaler. Det må hr. Ulrik Kragh da også medgive betyder, at de her våben meget hurtigt kan tages i brug igen.

Men det afgørende er jo at se, hvad der samlet sker på atomvåbenfronten. Hvis man godt nok reducerer antallet af langtrækkende atomvåben, som havde betydning under den kolde krig, men til gengæld går i gang med at udvikle en ny type af små, men anvendelige atomvåben,

er summen af det hele, at vi ikke er kommet et bedre sted hen.

Formanden:

Hr. Ulrik Kragh som ordfører.

Ulrik Kragh (V):

Jeg vil have lov at sige tak til SF for at rejse debatten om forberedelsen til NATO-topmødet i Prag i november og også tak til ministeren for besvarelsen.

Når vi i dag diskuterer, hvordan Danmark skal bruge sin indflydelse i perioden op til NATO-topmødet, vil Venstre tage udgangspunkt i fem områder.

For det første skal vi udvikle NATO-alliancen, så den giver et holdbart militært svar på fremtidens trusselsbilleder. Blandt de to mest fremtrædende må nævnes udviklingen og spredningen af masseødelæggelsesvåben – et område, hvor Irak, Iran og Nordkorea skiller sig ud på en ubehagelig måde – og terrorisme. Der er behov for en analyse af missilskjold, efterretningsvæsenets opgaver, våbenkontrol, således at eksport undgås. Hvad gør vi med organisationer som Al-Qaida, Hamas og Hizbollah? Der er behov for en definition af, hvad terrorisme er? Der er behov for analyse af, hvordan vi forebygger, hvilke efterretninger vi har behov for, og hvilke små avancerede specialenheder der er behov for til at kunne klare flere brændpunkter på én gang.

For det andet skal vi udvikle NATO-alliancen, således at den integrerer og fastholder relationer til de øst- og centraleuropæiske lande, som kan bidrage til at øge alliansens styrke og sikkerhed.

Kl. 16.05

Udvidelsen er det mest synlige ved topmødet. Venstre bifalder en ambitiøs udvidelse med formentlig syv lande, hvor vi selvfølgelig ser specielt frem til de tre baltiske landes entré. Det er en vigtig milepæl for Europas sikkerhed, der hermed bliver passeret.

Der vil givetvis også være lande, som efter topmødet i Prag ønsker optagelse i NATO. Venstre opfordrer regeringen til at arbejde for, at Partnerskab for Fred-samarbejdet fortsættes, således at NATO til stadighed står som en samarbejdspartner for lande, som ikke kommer direkte med. Vi må ikke lade nogen i stikken, som ønsker relationer til NATO.

For det tredje skal vi udvikle samarbejdet mellem NATO og de øvrige sikkerhedspolitiske spillere, således at NATO står som verdens besluttsomme militæralliance med et fair ansigt og ikke som en potentiel og aggressiv fjende. Forholdet til Rusland bliver mere og mere præget af respekt og tillid. Rusland har været en væsentlig bidragyder i Afghanistan og fortjener inddragelse i NATO's beslutninger. Linjerne fra Reykjavik tegner rigtigt, og præsident Bushs efterfølgende besøg hos præsident Putin viser, at tilliden øges, hvilket må bifaldes. For de øvrige sikkerhedspolitiske spilleres vedkommende er åbenhed og gennemsigtighed nøgleord for NATO's opgave.

For det fjerde skal vi fra et NATO-perspektiv fastholde EU på behovet for politiske beslutninger, så ESDP-samarbejdet bliver effektivt og samordnet med det øvrige NATO for så vidt angår udstyr, procedurer og øvelser. Danmark har med EU-forsvarsforbeholdet et handicap med hensyn til at kunne påvirke ESDP's udvikling. Vi må dog påpege, at idet EU-landene stiller samme styrker til rådighed til både EU og NATO, er Danmark forpligtet til som NATO-land at presse på for at sikre, at prioriteringen af styrker mellem EU og NATO altid vil blive med NATO som førsteprioritet. Selv om Danmark har et EU-forsvarsforbehold, har vi stadig væk en stærk legitim interesse i, at ESDP-samarbejdet bliver effektivt, således at det også bliver til gavn for NATO.

Endelig for det femte: Vi skal sikre, at balancen imellem Europas og USA's militære kapacitet genoprettes ved udbygning af fælleseuropæiske ressourcer, således at NATO-medlemmernes gensidige respekt fastholdes. Erfaringerne fra Kosova og Afghanistan viser med tydelighed en væsentlig forskel på USA's og Europas militære evner. Det er med CNN på sidelinjen heldigvis uholdbart at føre krig med urimelige civile tab, og med sædvanlig sans for scenesættelse har USA formået at udvikle supereffektive våbensystemer, der rammer sine mål med meters nøjagtighed, så man dermed også undgår civile tab. Vi har i Europa en opgave at gøre for at kunne leve op til den udvikling, hvilket jeg eventuelt kunne uddybe senere.

Med hensyn til de områder, som her er taget op, vil vi på vegne af Venstre, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget opfordrer regeringen til i det videre arbejde i NATO, herunder i tiden frem mod topmødet i Prag den 21.-22. november 2002, at arbejde for:

- at NATO forbliver det centrale forum for solidarisk og forpligtende sikkerhedspolitisk samarbejde mellem Europa og USA, herunder bl.a. gennem et stærkt EU/NATO-samarbejde om krisestyring,
 - at NATO gennem en væsentlig udvidelse, der bl.a. inkluderer alle tre baltiske lande, bidrager til den sikkerhedspolitiske integration i Europa,
 - at NATO's partnerskabsamarbejde fortsat bidrager til stabilitet, tillid og sikkerhed i Europa, og
 - at NATO er en vigtig ramme i den globale indsats mod terrorisme og mod spredning af masseødelæggelsesvåben.«
- (Forslag til vedtagelse nr. V 77).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se ovenfor*). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

En enkelt kort bemærkning til hr. Ulrik Kragh, der nævnte, at det var vigtigt at indsnævre den militære kapacitet mellem USA og Europa.

Nu er det jo sådan, at USA's vækst i forsvarsudgifterne alene fra 2002 til 2003 udgør 11,2 pct. eller 405 mia. kr. – jeg gentager: 405 mia. kr.

Kl. 16.10

Hvordan skal det foregå, vil jeg spørge hr. Ulrik Kragh. Skal det foregå ved, at forsvarsudgifterne skal løftes? Skal det foregå ved, som generalsekretæren i NATO foreslår, at man piller de mindst duelige dele af forsvaret væk, f.eks. værnepligten og formentlig også hjemmeforsvaret? Eller hvordan skal det foregå? Det er et ganske stort skridt at skulle udligne kløften, for den vokser dramatisk i øjeblikket.

Forestiller hr. Ulrik Kragh sig, at Europa skal kaste sig ud i et lignende kaprustningseventyr som det, USA er i gang med p.t.?

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Jeg vil først og fremmest sige til hr. Villy Søvnald, at jeg er fuldstændig uenig i de betragtning-

er, der blev nævnt om værnepligten og hjemmeforsvaret. Men når vi så går til, hvad der er behov for, så er der behov for, at man i et EU-perspektiv, hvilket man allerede er i gang med i ESDP-samarbejdet, får mulighed for at kunne opbygge specialenheder, udnyttelse af fælles ressourcer og på den måde undgå dublering landene imellem.

Hvis man fra europæisk side i stedet for at have hver sin forsvarsklods eller forsvarskapacitet, sørger for at udnytte fælles ressourcer, vil der være noget at hente dér, og det er noget af det, hvor vi i Danmark har et stort handicap ved, at vi ikke har mulighed for at kunne være med til at påvirke, fordi vi ikke er med i forsvarsdimensionen i EU. Derfor tog jeg fat i det fra et NATO-perspektiv og sagde: Vi har i Danmark en legitim interesse i at tage en diskussion med de øvrige NATO-lande, således at vi sikrer, at kapabiliteten kan udnyttes, sådan at vi bruger vores ressourcer bedre. Der er ikke nødvendigvis behov for, at vi skal bruge flere.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Forsvarsforbeholdet bliver indimellem beskyldt for mange sære ting, synes jeg. Men det er vel rigtigt set, at uanset forsvarsforbehold eller ej, kan Danmark strukturere sit forsvar, som man synes gavnligt. Det har vel ikke lige bestemt noget med forsvarsforbeholdet at gøre.

Men jeg forstod på det sidste, og det var jeg glad for, at hr. Ulrik Kragh klart afviste, at Danmark vil lade sig tvinge i retning af at forøge forsvarsbudgetterne, selv om de kun er på 1,3 pct., og selv om viceudenrigsministeren, som jeg tidligere nævnte, foreslog, at de europæiske lande skulle op på 2 pct. Det ville også blive svært i forhold til skattestoppet. Men jeg forstod det som en klar afvisning fra Venstres side af at bevæge sig i retning af øgede forsvarsudgifter.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Nu er jeg jo også lystfisker!

Til hr. Villy Søvnald: Når jeg siger, at der er potentiale i at udnytte forsvarsressourcerne bedre, og at det er det, man skal kigge på, er det jo ikke ensbetydende med, hvis det er sådan, at trusselsbilledet ændrer sig i stil med, hvad det gjorde den 11. september, at man så skal sige: Nej, for vi har lovet SF i forbindelse med en forespørgselsdebat, at der ikke sker mere. Derfor kan jeg garantere hr. Villy Søvnald for, at hvis

det er sådan, at der er behov for en forøgelse af forsvarsbudgetterne på grund af ændrede trusselsbilleder, så vil det ske.

Med hensyn til at kunne strukturere forsvaret, er det således; at man i EU-perspektiv har besluttet sig for at skulle have 60.000 soldater, der skal være kampklar på 60 dage, og de skal have robusthed til at kunne klare sig i 1 år. Det arbejde kan Danmark ikke deltage i, hvilket jeg synes er synd og skam, idet det kan betyde, at når EU eventuelt bliver indsat i Makedonien til efteråret eller måske tidligere, er vi nødt til at sige, at vi ikke kan deltage. Derfor er der via forsvarsforbeholdet et klart handicap med hensyn til at kunne opnå de fælles ressourceudnyttelser, der er mulighed for.

Formanden:

Hr. Mogens Lykketoft som ordfører.

Mogens Lykketoft (S):

Jeg skal også takke for anledningen til denne debat. Jeg synes, det er et spændende tidspunkt, debatten foregår på.

Udenrigsministeren var inde på den opnåede enighed mellem NATO og Rusland og den i sine konsekvenser noget begrænsede aftale – det er jeg også enig med hr. Søvnald i – om at pakke de forældede, men stadig væk farlige atomvåben i USA og Rusland ned, og også på den ambitiøse udvidelse af NATO-medlemskredsen, som nu med meget stor sandsynlighed aftales på topmødet i Prag.

Kl. 16.15

Jeg havde som udenrigsminister i marts sidste år lejlighed til at lobbye i Washington for det synspunkt, at det var vigtigt, at alle de tre baltiske lande kom med i NATO-udvidelsen, og det mener jeg stadig er et politisk signal, som kan give en intern stabilisering af disse nye demokratier. Men det er selvfølgelig meget lykkeligt, at det kan ske i en situation, hvor der også på det mentale plan er sket en fjernelse af den gamle fjende, som halvvejs er blevet medlem af NATO med de aftaler, der underskrives i Rom i morgen.

Jeg tror også, der er et vigtigt langsigtet perspektiv i, at vi om nogle år får den størst mulige identitet mellem de lande i Europa, der er medlem af NATO, og de lande, der er medlem af EU. Det vil selvfølgelig alt andet lige lette det samarbejde mellem EU's forsvarsdimension og NATO, det partnerskab, der skal være, som er under udvikling.

Jeg er enig med dem, der allerede har sagt, at det er dybt beklageligt, at Danmark ikke deltager i EU's forsvarsdimension, og jeg håber, at vi i fællesskab kan overbevise befolkningen om, at det er en beslutning, der skal laves om. Det, vi skal opbygge i EU, vil jo være en blød del af sikkerhedspolitikken, men en meget vigtig del af sikkerhedspolitikken, som kan blive det hidtil vigtigste redskab, også for De Forenede Nationers fredsbevarende og fredsskabende virksomhed. I det hele taget vil der selvfølgelig over tid og med udvidelsen og opbygningen af EU's forsvarsdimension ske en vis forskydning af NATO's rolle i naturlig konsekvens af, at det, NATO blev bygget op som et værn mod, ikke længere er den problemstilling, vi først og fremmest skal tackle.

Udenrigsministeren sagde i sin besvarelse af forespørgslen, at USA har globale interesser, som ikke altid vil være sammenfaldende med NATO's, og at USA vil forsøge at løse problemerne med ad hoc-koalitioner. Derfor er det alligevel vigtigt, at vi har NATO til at fastholde det størst mulige interessefællesskab mellem USA og Europa, også for at diskutere, om vi har de samme prioriteter.

Jeg synes, der kan sættes et stort spørgsmålstegn ved, om vi har de samme prioriteringer, når USA kan øge sit forsvarsbudget som en respons på terrortruslen – som selvfølgelig er reel – med et beløb, der svarer til den samlede globale udviklingsbistand. Er det den rigtige prioritering i forbindelse med at tackle terrortruslerne? Det synes jeg man må sætte spørgsmålstegn ved, og jeg ser ingen mulighed for, at Europa kan gå ind i et rustningskapløb med USA. Selvfølgelig vil vi i Europa som en naturlig konsekvens af truslens totale forandring også være nødt til at omprioritere, hvad vi skal bruge vore militære ressourcer til. Det lokale forsvar har selvfølgelig brug for færre ressourcer, mens den internationale indsats vil – som vi også har oplevet det i løbet af denne forsvarsforligsperiode – få brug for flere ressourcer i det lange perspektiv.

Jeg skal bare afslutningsvis sige, at det, der står i afslutningen af vores fælles forslag til vedtagelse om NATO's rolle i terrorbekæmpelsen og nedrustningsbestræbelserne, vil jeg godt sætte en streg under. Det er vigtigt, at vi bruger NATO som fælles rådslagningsforum og også i nogle henseender fælles forum for initiativer i den globale kamp mod terrorisme; men det er også vigtigt, at vi i NATO-sammenhæng har diskussionen om, hvordan vi kan forstærke nedrustnings-

aftalerne, gøre dem mere forpligtende og mere effektive og destruere atomare, bakteriologiske og kemiske våben og forhindre spredning af dem.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Jeg vil gerne takke Socialdemokratiets ordfører for tilslutningen til ESDP. Det er ikke noget nyt, men jeg synes alligevel, det er vigtigt, at vi får slået fast, at den del også er vigtig.

Kl. 16.20

Både hr. Villy Søvnald og hr. Mogens Lykkesoft var inde på problemerne med dokumentet, der er udarbejdet af Rusland og USA om nedrustningen. Jeg havde fornøjelsen af at overvære Lucas Fischers tale i State of Department i Washington den 29. januar, hvor han fortalte om våbenkontrol og sagde, at de aftaler, man nu priser så meget, og som er baseret på tillid, kan man ikke bruge til noget. De er jo reelt baseret på, at man talte, hvor mange missiler der var, og hvor mange ubådsfremdriftsmuligheder der var, og så gangede man med, hvor mange sprænghoveder der nogenlunde kunne være, og så havde man et overblik.

Jeg synes, man bør forholde sig til de ting, og jeg synes også, man skal passe på med at pege fingre ad USA's vilje til at rykke terrorismen op med rode og vilje til at betale for det, når det er sådan, at vi i Europa reelt ikke har noget svar på den sikkerhedspolitiske udfordring, vi har fået.

Formanden:

Så går vi videre i ordførerrækken, og det er hr. Holger Gorm Petersen.

Holger Gorm Petersen (DF):

Da Dansk Folkepartis forsvarsordfører, hr. Peter Skaarup, ikke kan være til stede i dag, skal jeg på hans vegne forelægge Dansk Folkepartis holdning til NATO's udvikling.

NATO står over for en skillevej, hvor forsvarsalliancen i de nærmeste år må foretage omstruktureringer af vidtrækkende betydning. Forleden kom der et signal fra USA's regering om, at NATO-medlemslandene i de langsigtede strategier måtte sadle om fra den situation, vi kendte ved NATO's stiftelse, og som vi kendte under den kolde krig, altså en forsvarssituation, der var bygget op om truslen fra de daværende Warszawa-pagtlande, som var styret af Sovjetunionen.

På en måde var truslen dengang til at tage og føle på. Der var faste og velbevogtede grænser, som skilte dem og os, og vi vidste, hvor fjenden stod, vi vidste, hvad han kunne, og vi vidste i stor udstrækning, hvad der var fjendens hensigter. For NATO var det derfor muligt at tage de nødvendige forholdsregler. Alliancen havde en klar plan for, hvordan der skulle reageres, såfremt den kolde krig blev til en rigtig krig, ligesom hvert land præcis var klar over, hvilken opgave der skulle løses.

To dramatiske begivenheder, Murens fald og terrorangrebet i New York, ændrede NATO's og dermed også Danmarks forsvarssituation. Glædeligvis er vore tidligere dødsfjender i den daværende østblok nu blevet vore venner, og i dag eksisterer der et godt forsvarssamarbejde mellem de tidligere blokke. Vi kan også være tilfredse med, at russerne i forbindelse med terrorangrebet mod Amerika har vist ubrydelig solidaritet med NATO i kampen mod terrorismen.

I dag er det store spørgsmål for Danmark, om vi har de midler, der skal til, for at også vi kan gøre vores indsats i denne kamp. For Dansk Folkeparti er der ingen tvivl om, at vi ikke på nogen måde må svække vort konventionelle forsvar, men snarere styrke det, og at vi samtidig markant må forøge bevillingerne til den deciderede terrorbekæmpelse på samme måde, som eksempelvis Norge har valgt at gøre det.

Det er Dansk Folkepartis opfattelse, at Danmark må følge trop og gøre den indsats, der forventes af USA og af vore andre allierede. Vi må sikkerhedspolitisk sætte al vor lid til NATO, NATO skal forblive det centrale forum for solidaritet og forpligtende sikkerhedspolitik, og den nødvendige udvidelse af medlemstallet, bl.a. med de tre baltiske lande, skal blive en realitet.

Helge Adam Møller (KF):

Enkelte har i de sidste par år spået, at NATO vil blive visne bort. Det husker jeg også der var nogle, der gjorde i 1956 efter Suezkrisen og i 1989 efter Murens fald, men sådan går det ikke. I virkeligheden har NATO jo aldrig haft mere travlt.

NATO har mange fredsbevarende aktioner på Balkan. NATO er i fuld gang med at forhandle og tilpasse sig sit nye forhold til EU og til det europæiske forsvarssamarbejde, så sent som sidste forår måtte NATO gribe ind med soldater i Makedonien for at forhindre endnu en borgerkrig på Balkan, og som udenrigsministeren nævnte, underskriver NATO og Rusland i mor-

gen en aftale, der etablerer et uden tvivl historisk samarbejde.

Kl. 16.25

Men hvad med samarbejdet over Atlanten mellem USA og de 17 europæiske NATO-lande? Jeg er sikker på, at også det bånd vil forblive stærkt. NATO's aktivering af artikel 5, musketereden, kun 30 timer efter terrorangrebet den 11. september, sendte jo et utrolig vigtigt signal til USA, og det gav også USA troen på, at man kunne skabe en global koalition. Man skal heller ikke undervurdere betydningen af det langt tættere samarbejde, der er kommet det sidste halve år på efterretningsområdet mellem de 19 NATO-lande.

Vi har også set den hurtige deployering af NATO's stående Atlanterhavsflåde til Middelhavet. Vi har selv deltaget og deltager fortsat, og jeg må også nævne brugen af de mange NATO-AVACS-fly, der blev sendt fra Europa til USA og stadig i dette øjeblik flyver over bl.a. Washington for at beskytte amerikanske civile borgere, bl.a. med danske besætninger.

Der er i virkeligheden nok af opgaver for NATO, så længe organisationen fungerer som hidtil. Men det er også vigtigt, at den fortsætter med at tilpasse sig og med at udvikle sig til det sikkerhedspolitiske billede, som NATO er en væsentlig del af. Pragtopmødet om et halvt år skal derfor ikke alene dreje sig om en udvidelse af alliancen, men mindst lige så meget om en justering af alliancen.

NATO skal foruden at udstede invitationer til nye medlemmer også give svar på nye udfordringer, bl.a. terrorismen. Pragmødet skal bl.a. dreje sig om, hvorvidt og hvordan det nye samarbejde med Rusland fungerer, og om de nye militære kapaciteter, som NATO må opbygge over for fremtidige udfordringer. Kort sagt bliver Pragmødet et transformationstopmøde for at sikre et forandret NATO, som kan matche de nye udfordringer.

Så et par ord om NATO's udvidelse: Siden 1999 har ni lande søgt om at blive NATO-medlemmer og arbejdet på at kvalificere sig, og de er nået langt i deres politiske og deres militære reformbestrebelse – nogle længere end andre. Det Konservative Folkeparti ønsker at fastholde, at NATO har en moralsk og en politisk forpligtelse til at fortsætte den udvidelsesproces, som man startede for 3 år siden med Polen, Tjekkiet og Ungarn, og vi ønsker derfor, at NATO træffer en ambitiøs beslutning i Prag og optager så mange lande som muligt. Her er det tilfredsstill-

ende at konstatere, at et stort flertal i dette Folketing, dog ikke SF – i hvert fald først de sidste par år – gennem mange år har givet en klar støtte til de tre baltiske landes optagelse i NATO. Det må også konstateres, at alle landene har forberedt sig meget seriøst.

Det er vigtigt at gøre sig klart, at baggrunden for NATO's ønske om en udvidelse mod øst ikke er det klassiske strategiske ønske om geografisk indflydelse. Det, der er og skal være det bærende motiv, er et ønske om at udbrede sikkerhed og stabilitet til nye lande og at medvirke til at cementere værdier som demokrati, respekt for menneskerettighederne og retsstatsprincipper. Det er jo først og fremmest disse værdier, der sikrer et fredeligt Europa i fremtiden, og for mig som konservativ er der ingen tvivl om, at overvejelserne om at udvide NATO og udsigt til medlemskab for en række tidligere østbloklande har været en stærk motivationsfaktor for at gennemføre tiltrængte militære, politiske og økonomiske reformer.

Til slut: Opgaven for Danmark og de øvrige allierede i månederne op til topmødet i Prag og i årene derefter er at sikre, at NATO fortsat vil være gearret til at tilbyde realistiske og troværdige svar på dette århundredes nye strategiske udfordringer. Det kræver efter min mening ingen revolution af NATO, det kræver alene en transformation.

Morten Helveg Petersen (RV):

Lad mig allerførst takke forespørgerne for denne anledning til at diskutere NATO's fremtidige udvikling op til topmødet i Prag i november.

Pragtopmødet bliver en milepæl i NATO's historie. For anden gang står alliancen over for en udvidelse med gamle Warszawapagtlande, men for første gang vil vi efter alt at dømme se gamle Sovjetstater som medlemmer af NATO. Det er naturligvis de tre baltiske lande, jeg tænker på, og der er fra dansk side god grund til at glæde sig over, at netop de baltiske lande er med i næste runde. Det er en sejr for dansk udenrigspolitik, hvor skiftende danske regeringer op gennem 1990'erne konsekvent har arbejdet for de baltiske landes medlemskab.

Kl. 16.30

Danmark er ikke alene gået forrest på det diplomatiske område. Dansk forsvar har også spillet en betydelig rolle i arbejdet med at gøre de baltiske landes forsvar parat til at indtræde i NATO's militære kommandostruktur. Det er en

indsats, som vi også med rette kan være stolte af.

Fra radikal side finder vi det afgørende, at NATO dermed fortsætter udviklingen i retning af at blive en kollektiv sikkerhedsorganisation for hele det europæiske og nordatlantiske område.

Gamle fjender er morgendagens venner, og på udenrigsministermøder i Reykjavik blev der taget vigtige skridt til inddragelse af Rusland i beslutningsprocessen med det nye NATO-Rusland-Råd. Det lover godt for fremtiden.

Efter mødet i Reykjavik og med de seneste meldinger fra NATO's generalsekretær, Robertson, står det klart, at topmødet i Prag også kommer til at diskutere NATO-strukturen og reformer af forsvaret i de enkelte lande. Det er en diskussion, som vi i Det Radikale Venstre ser meget frem til.

Det er jo ikke nogen hemmelighed, at vi er meget enige med generalsekretær Robertson, når han siger, at store værnepligtige hære ikke nytter til fremtidens opgave. Det er en pointe, der for længst er gået op for en række andre europæiske NATO-lande, der er i fuld gang med at omstille deres forsvar væk fra værnepligt over til mere brug af professionalisme.

Det er en diskussion, som Det Radikale Venstre meget gerne vil bidrage til. Vi finder det interessant og relevant, at generalsekretæren anfører de pointer.

I Det Radikale Venstre opfatter vi diskussionerne i NATO om mulighederne for en bedre fordeling af arbejdsopgaverne mellem landene som meget interessante. Debatten om specialisering mellem landene er ikke mindst dukket op i kølvandet på det såkaldte DCI-initiativ, der har til hensigt at forbedre NATO's kapacitet på en række centrale områder såsom strategisk transport og elektronisk efterretningsindhentning.

Formålet med den diskussion må jo være at sikre, at NATO's samlede kapacitet til at handle i forbindelse med internationale operationer forbedres, og at forsvarsbudgetter i de europæiske NATO-lande anvendes på den mest optimale måde.

Kort sagt, vi skal have mest forsvar for penge, og det får vi ikke, hvis samtlige NATO-lande skal opretholde kapacitet på hvert evig eneste område. Det håber vi på at Pragtopmødet også vil handle om. Og vi håber sandelig også på, at den danske regering vil bidrage til den diskussion og ikke bare lukke af over for kreative tanker på det her felt.

Lad mig afslutningsvis sige, at fra radikal side ønsker vi også vore forbehold over for det europæiske samarbejde ophævet, og allerallerstidst: Vi er selvfølgelig med på det forslag til vedtagelse, som vi har været med til at fremsætte.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Når nu hr. Morten Helveg Petersen igen fremdrager Robertsons debat om nedskæring af utidssvarende værnepligtsstyrker, vil jeg gerne tage fat i det.

Vi kunne godt gennemgå alle landene, men jeg har netop været i Sofia i weekenden og diskuteret NATO's fremtid i NATO's parlamentariske forsamling. Der er det gennemgået i en komité, som hr. Morten Helveg Petersen for øvrigt også er medlem af, Defense and Security, at man for Bulgariens vedkommende nedskærer antallet af styrker fra 77.000 til 45.000 fra 2001-2004. Det vil sige en nedskæring i størrelsesordenen 32.000 alene i Bulgarien. Det er omkring 40 pct. Tilsvarende er gældende for Rumænien, Slovenien, Slovakiet, de tre baltiske lande.

Det er det, sagen drejer sig om, ikke om værnepligt.

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jeg ved nu ikke, om det helt er tilfældet, i og med at NATO's generalsekretærs observationer jo også kører på værnepligten som princip. Og i tilfælde af, at hr. Ulrik Kragh skulle være uenig med mig i den tolkning, kan jeg kun sige, at jeg heldigvis har Venstres Ungdoms fulde og hele støtte på det felt. Så det er ikke kun mig, der har den udlægning af teksten.

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Da vores ordfører på dette område ikke kan være til stede i dag, skal jeg fremføre følgende:

Efter NATO-topmødet i Reykjavik for få uger siden lægges der op til, at der til NATO-topmødet i efteråret i Prag skal lukkes syv nye medlemmer ind, så NATO udvides til 26 lande. I stedet for at afvente, at NATO gradvis over en længere årrække kommer til at omfatte alle vest- og østeuropæiske lande, vil Enhedslisten foreslå en af følgende to ting: Enten at NATO på sit topmøde den 21.-22. november i Prag beslutter at åbne den såkaldte militære forsvarsalliance for samtlige europæiske lande, der ønsker at være medlem – samtidig med denne beslutning indkalder

man så til, hvad der i EU-sammenhæng ville være en regeringskonference om, hvilket fremtidigt grundlag NATO skal have som sikkerhedspolitisk organisation – eller også beslutter NATO sig til en afvikling af organisationen i betragtning af dens irrelevans som europæisk forsvarsalliance og i stedet satser på at udvikle OSCE til dens efterfølger som det sikkerhedspolitiske centrum for de vest- og østeuropæiske lande ud fra, at NATO's og den gamle opløste Warszawapagts gensidige forudsætninger for at eksistere er forsvundet.

Kl. 16.35

USA har helt klart draget sine egne konklusioner af den situation, NATO befinder sig i. Afghanistanaktionerne, som USA udførte, gjorde det klart, at NATO-landene ikke er i stand til at udføre den type højteknologiske operationer, og derfor vil USA i fremtiden både selv beslutte og selv udføre lignende militære operationer.

Det er vel også derfor, USA kan tillade, at der kommer syv helt nye lande ind i NATO kun få år efter, at de første Østlande blev lukket ind. USA synes at opfatte NATO som en europæisk sikkerhedspolitisk organisation, som de har den fuldstændig afgørende indflydelse på, men også som en organisation, der ikke er anvendelig til fremtidige vigtige overordnede USA-interventioner. Men USA vil stadig væk godt have det blå NATO-stempel og godkendelse af sine militære operationer.

USA kritiserer, at NATO's medlemslande ikke bruger penge nok på den militære oprustning, og der må jeg sige, at Enhedslistens opfattelse er en ganske anden. Vi mener, der bliver brugt alt for mange penge på militær omstrukturering af både det danske og andre europæiske landes forsvarsstyrker – beløb, som i forhold til en mere bred sikkerhedspolitisk opfattelse, ville være bedre givet ud på sociale projekter i form af konfliktforebyggende aktiviteter i de områder af verden, hvor man kan se, at konflikterne udvikler sig. Sammen med en bevidst udviklings- og handelsmæssig strategi ville det i mange situationer kunne forebygge de militære konflikter, som man i USA og i NATO-sammenhæng ender med at gribe ind over for. Ved sådan en form for konsekvent forebyggende arbejde ville NATO-landene ud over at gøre det rigtige over for de folk, som lever med de her konflikter, også spare en masse penge, som kunne bruges til andre og mere fornuftige gøremål i deres egne lande.

For et årti siden var NATO bange for at miste sin eksistensberettigelse efter Warszawapagts

nedlæggelse for over et årti siden. Daværende udenrigsminister, Uffe Ellemann-Jensen, sagde, at der var opstået et tomrum i Central- og Østeuropa, og at det var vigtigt, at NATO skulle udfylde det. Og det blev dengang NATO's begrundelse for at bevare sig selv.

Nu er NATO's generalsekretær, George Robertson, blevet nervøs for den nuværende udvikling, hvor USA vil køre tingene selv uden om NATO's militære struktur. I det nylig udkomne nummer af »European Voice« konstaterer George Robertson, at hvis NATO-landene ikke kan læse skriften på muren, er der ikke længere nogen fremtid for NATO som militær alliance, underforstået at det skal der være, for hvor ville vi ellers være henne. Derfor kræver han, at NATO-landene begynder at op- og omruste deres forsvar og øger bevillingerne til forsvaret, altså endnu en udgift for de danske skatteborgere.

Samtidig skal NATO's hovedfunktion ikke længere være et forsvar i traditionel forstand, og hvem skulle det egentlig også være et forsvar imod? Hvem af de vest-, central- og østeuropæiske lande skulle NATO faktisk være et forsvar imod?

Nej, nu skal NATO omlægges til at være en forsvarsorganisation mod al slags terrorisme. Det blev udtrykt meget klart af Francois Heisbourg fra en fransk tænketank, som til Week-endavisen den 17. maj i år sagde, at NATO's forsøg på at finde nye opgaver f.eks. i kampen mod terrorisme kun viser, hvor desperat man er. Kampen mod terrorisme kræver hurtig indsats af specialenheder, kræver koordineret indsats af politi og efterretningsvæsener, kræver indsigt i terroristernes finansielle kredsløb, kræver diplomati, hvilket alt sammen udføres meget bedre af andre organisationer end NATO. Men det vil formodentlig ikke afholde NATO fra at gøre terrorismebekæmpelse til det nye dyr i åbenbaringen, der skal sikre NATO's fortsatte eksistens.

Udenrigsminister Per Stig Møller mener åbenbart også, at det skal være NATO's opgave. Politiken kan den 15. maj i forbindelse med Reykjaviktopmødet citere udenrigsministeren for at sige, at NATO ikke bare skal sidde og vente på at blive angrebet. Vi skal ikke sidde og vente på, at f.eks. undergrundsbanen i Paris bliver sprængt i luften. Hvis vi bliver angrebet eller er sikre på, at vi vil blive det, skal vi kunne angribe forebyggende.

Ja, jeg vil ellers mene, at et angreb på en undergrundsbane, hvad enten det er i Paris eller i

London eller for den sags skyld i København, ikke er en opgave for lige netop NATO. Men udenrigsminister Per Stig Møllers svar herpå er: Vi har ikke længere store hære og fronter over for hinanden i Europa. Faktisk aner vi ikke, hvor fronten er, derfor skal vi have langt mere fleksible muligheder for at svare igen.

Kl. 16.40

Det er det stereotype svar på terrorisme, og det stereotype svar bliver en omlægning af NATO. Det er en koldkrigsagtig måde at tænke på, og den ligger bl.a. også bag USA's ensidige opsigelse af ABM-traktaten. Det er også den, der ligger bag den håbløst utilstrækkelige nedrustningsplan for de store atomare missiler, som lige er blevet underskrevet af Bush og Putin i Moskva.

Jeg vil anbefale den danske regering at tage konsekvenserne af USA's politik og foreslå enten den førnævnte nedlæggelse af NATO eller en omlægning til en anden type sikkerhedspolitisk organisation, som omfatter samtlige europæiske lande.

Enhedslisten vil i hvert fald ikke støtte hverken det nuværende NATO's politik eller den påtænkte omlægning og oprustning af NATO for bedre at kunne hamle op med eller leve op til USA's forventninger.

Enhedslisten kan støtte SF's forslag til vedtagelse.

Jann Sjørnsen (KRF):

Tak til Socialistisk Folkeparti for at have rejst denne forespørgselsdebat forud for det utrolig vigtige topmøde i Prag til efteråret.

I forskellige sammenhænge har vi lejlighed til her i Folketinget at diskutere en udvidelse, som vi synes har stor betydning, og som vi også selv synes vi har stor indflydelse på, og det er den udvidelse, der forestår af Den Europæiske Union under det danske EU-formandskab.

Men jeg synes, der er lige så stor grund til at pege på udvidelsen af NATO-alliancen, sådan som den kommer til at foregå på topmødet i Prag til efteråret. Det er i virkeligheden en lige så vigtig begivenhed, og vi kan fra dansk side især glæde os over, at de tre baltiske lande ser ud til at komme med.

Udvidelsen af NATO er også utrolig vigtig, fordi det også her drejer sig om at inddrage nogle af de nye demokratier i det værdifællesskab, som NATO er, at inddrage dem under den sikkerhedspolitiske og sikkerhedsmæssige paraply, som NATO-fællesskabet også er, og som disse

lande i mange år har ønsket at blive inddraget under.

Udvidelsen falder på plads, selv om vi jo tidligere i debatten har hørt fra hr. Villy Søvndals side, at det nærmest var på trods af de forudsigelser, man kunne komme med tidligere, og ikke mindst, fordi NATO har lagt vægt på en meget tæt dialog med Rusland omkring udvidelsen, som vi også nu ser manifesterer sig i forslaget om NATO-Rusland-Rådet.

Vi er fra Kristeligt Folkepartis side glade for, at samarbejdet med Rusland er blevet så tæt, og der er selvfølgelig heller ingen tvivl om, at uden det ville udvidelsen heller ikke være lykkedes.

Jeg synes, det er vigtigt at pege på samarbejdet med de lande, som ikke bliver optaget i NATO i denne her sammenhæng, men som stadig væk er med i Partnerskab for Fred-samarbejdet, at de fortsat vil kunne se et perspektiv også for eventuelt medlemskab i løbet af de kommende år via det samarbejde, der er under Partnerskab for Fred.

Det er klart, at topmødet i Prag ikke alene bliver et spørgsmål om at klappe i hænderne over udvidelsen, men at der også er nogle ting at tage fat på i alliancen, som vedrører fremtiden, for så vidt angår både struktur og forsvarrets udvikling i de enkelte medlemslande.

Udenrigsministeren sagde i sin besvarelse af forespørgslen, at man selvfølgelig i NATO skal sigte mod direkte trusler, der kan være mod NATO's territorium, men også mod de indirekte trusler. Og man må jo nok sige, at det er det sidste, som har stået i fokus i de senere år, og som har optaget alliancepartnerne og ikke mindst amerikanerne i lyset af 11. september.

Jeg synes, den debat, som udenrigsministeren selv lagde op til og flere ordførere har taget fat på omkring de mulige ad hoc-løsninger, som amerikanerne vil vælge som følge af, at man ser forskelligt på de indirekte trusler mod NATO's territorium som sådan og mod enkelte NATO-medlemslande, er vigtig.

Jeg er meget enig i – jeg tror, det var hr. Mogens Lykketoft, der understregede det meget kraftigt – at også her er NATO-alliancen vigtig. NATO skal ikke bare være et sted, hvor alliancepartnere konsulterer hinanden og informerer hinanden om, hvad man gør. NATO-alliancen er forpligtende og må også være det for USA i forhold til med alliansens partnere at drøfte de initiativer, som man eventuelt også fremover vil vælge at tage på egen hånd.

Kl. 16.45

Jeg synes, at alliancens styrke og også evne til i virkeligheden at nydefinere sin rolle viste sig under drøftelserne om, hvilket svar der skulle gives på 11. september og på de trusler, der er fra terrornetværket i Afghanistan.

USA valgte at samarbejde med alliancens partnere herom i stedet for at gå egne veje, og jeg mener, at Danmark som de øvrige NATO-allierede skal bruge alliancen til at fastholde USA ikke bare på en forpligtende dialog, men også på et forpligtende fællesskab i NATO.

Kristeligt Folkeparti støtter selvfølgelig det forslag til vedtagelse, som vi er medforslagsstillere til. Jeg synes måske for en ordens skyld, jeg vil give pind nr. 1 et par ord med på vejen, fordi den jo fastslår, at NATO forbliver det centrale forum for solidarisk og forpligtende sikkerhedspolitik samarbejde mellem Europa og USA, herunder bl.a. gennem et stærkt EU-NATO-samarbejde om krisestyring.

Kristeligt Folkeparti var jo i sin tid tilhænger af det danske forbehold vedrørende forsvarssamarbejdet i EU. Jeg synes i lyset af det, der er sket siden Maastrichtafstemningen i 1992 og i 1993, hvor vi fik forbeholdet, at der er grund til at diskutere forsvarsforbeholdet på ny. Men jeg ser i øvrigt ikke nogen modstrid mellem det, der står i den pind her, og så det faktum, at vi har et forsvarsforbehold i dag, for det er jo også et faktum, at ESDP har betydning og er krumtappen for det samarbejde, der vil være mellem EU og NATO i de kommende år – dansk forsvarsforbehold eller ej.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det har været nogle klare meldinger, der er kommet fra de forskellige partier, og dem har jeg været glad for. Vi er jo enige stort set. Det store flertal i Folketinget er jo enig om vedtagelsen, som peger frem mod udvidelsen af Europa og frem mod den nye rolle for NATO.

Men der er jo to venstrefløjpartier, der ikke har været med os, og sådan er det jo. De har jo også normalt taget fejl, for venstrefløjen tager normalt altid fejl i udenrigspolitiske spørgsmål, så det gør den selvfølgelig også i dag.

Det er jo rigtigt, som hr. Morten Helveg Petersen konstaterede, at de baltiske lande var man meget imod for nogle år siden, og nu er man glad for, at de er med. De har jo lov at blive klogere på venstrefløjen, og de bliver klogere for hver dag.

Den tidligere SR-regering startede jo også med at lægge ud med at advare imod de baltiske

lande, og derfor er jeg ekstra glad for, at hr. Mogens Lykketoft har lagt så meget vægt på de baltiske lande i denne her vedtagelse, for det er meget vigtigt for os, at vi får de baltiske lande med og selvfølgelig så robust og stor en udvidelse som muligt, for EU's udvidelse og NATO's udvidelse viser, at splittelsen af Europa er overstået.

Så kom hr. Søvnald ind på de nye doktriner efter den 11. september, på, hvad det drejede sig om at give i kampen mod terror. Ja, der er flere værktøjer i kampen mod terror, og vi skal udnytte dem alle sammen. Vi skal udnytte f.eks. OSCE, der har muligheder for i Centralasien at sørge for at få standset meget af det, der ender som terrorvirksomhed.

Vi skal bruge FN, som selvfølgelig er det centrale organ, og som også lavede den afgørende resolution i september. Vi skal fastholde den globale alliance, og der har vi brug for både DOHA-runden, WTO og Johannesburgtopmødet, for den globale alliance viser et større fællesskab end blot dette at sætte nogle terrorister ud af spillet; man vil jo også fjerne grobunden for fremtidig terrorisme.

Så der er flere værktøjer. Af dem, der især er relevante for NATO, vil være forstærket fokus på flere konkrete kapacitetsområder, såsom efterretningsindhentning og udvikling af præcisionsvåben. Vi må regne med, at der skal udvikles meget præcise våben i fremtiden, netop for at undgå sådan noget som undergrundsbanen, som jeg nævnte. Specialstyrker skal udvikles, og der skal udvikles forsvar mod anvendelse af biologiske og kemiske masseødelæggelsesvåben; altså et taktisk missilforsvar skal man også have udviklet for at forhindre biologiske og kemiske masseødelæggelsesvåben.

Samtidig skal man også være, som hr. Mogens Lykketoft var inde på, og som står i vores vedtagelse, det forum, som aktivt arbejder for ikkespredning af atomvåben.

Så der er ret meget at gøre der, og der mener jeg også, at hr. Søvnald underkender betydningen af aftalen mellem Bush og Putin. Man kunne altid have ønsket sig en større aftale, men det er dog et gevaldigt fremskridt, at man kommer ned på et niveau omkring 1.700-2.200 sprænghoveder på hver side.

Der synes jeg, hr. Villy Søvnald undervurderer betydningen af, at tidligere nedrustningsaftaler ikke krævede destruktion af afmonterede sprænghoveder, hvorimod USA nu vil destruere nogle og lagre nogle. Hvorfor vil man lagre nogle og ikke destruere dem alle sammen? Det er,

fordi Rusland har bevaret kapaciteten til at producere nye sprænghoveder, hvilket USA ikke har gjort, og det vil sige, at bevarer man ikke nogen, står man altså uden kapaciteten, hvis verdenshistorien skulle vende sig i en ulykkelig retning.

Kl. 16.50

Derfor er svaret på, hvorfor der ikke er destrueret så meget, som hr. Villy Søvndal gerne ville, altså, at man ikke i USA har bevaret kapaciteten til at producere dem i modsætning til i Rusland.

Den nye atomvåbenstrategi er heller ikke helt, som hr. Villy Søvndal fremstillede den. Hvis man tager Nuclear Posture Review, så tænkes de tre nukleare ben fra den kolde krigs tid, land-, sø- og luftbaserede systemer, afløst af en ny tredeling bestående af offensive systemer, der både er nukleare og ikkenukleare, og af responsiv infrastruktur, som er et ord, der dækker over en forbedret evne til hurtig omstilling og udvikling som reaktion på et ændret fremtidigt trusselsbillede.

Nuclear Posture Review vurderer i sin artikel, at USA i fremtiden vil være mindre afhængig af atomvåben, det stik modsatte af, hvad hr. Søvndal sagde. Det er jo derfor, at reviewet anbefaler præcis den reduktion af nukleare sprænghoveder ned til de der 1.700-2.200, som nu er aftalt med Putin.

Realiteten med det ændrede trusselsbillede og USA's intention om også at imødegå truslen fra atomvåben med konventionelle våben betyder, at tærsklen faktisk er hævet, når man taler om, hvornår man indsætter atomvåben, og derfor er der ikke med baggrund i den artikel belæg for at hævde, at sandsynligheden for anvendelse af atomvåben mod en række navngivne lande er steget. Det er meget vigtigt, at man nu laver meget fleksible svarmuligheder, at man altså ikke agter at skyde gråspurve med kanoner.

Så vil jeg gå videre og sige til hr. Lykketoft, som ønsker EU-forbeholdet væk, at det gør vi jo også. Det vil vise sig, når ESDP kommer til at udvikle sig, at det er i vejen for vores humanitære indsats, for vores forsøg på at være krisestyrer og krigsforebyggende ved at sætte militær ind. Vi vil komme til at se det den dag, der opstår den enighed mellem EU og NATO, som vi håber på, dvs. mellem Grækenland og Tyrkiet. Når de to er blevet enige i den diskussion, der foregår mellem dem, vil EU overtage den militære forpligtelse i Makedonien i forbindelse med Amber Fox.

Da vi i forvejen jo meget gerne vil være i Makedonien for at hjælpe Makedonien med den demokratiske kurs, der skal fortsætte og skabe Makedoniens udvikling og være med til at præge Balkan fredeligt, er det selvfølgelig pinligt, at Danmark må trække sig tilbage. Vi kan være med i civile krisestyringsoperationer, vi kan være med i politimissioner, som vi er, og hvor vi bliver styret af chefen i Bosnien, men vi må altså trække os ud, lige så snart de kommer ind med tornyster. Det vil selvfølgelig være mere pinligt for Danmark, end det vil være for Europa, som jo så sætter andre ind.

Jeg er også enig med hr. Mogens Lykketoft i, at NATO skal fastholde størst muligt interessefællesskab mellem USA og Europa og skal være, som hr. Sjursen var inde på, det forum, hvor vi tager de store sikkerhedspolitiske diskussioner med hinanden. Det har vi jo rent faktisk også gjort, for vi har jo gennem diskussionerne inde i NATO pludselig udviklet det, som nu bliver til NATO-Rusland-Traktaten, som vi skal underskrive i morgen i Rom. Dermed vil NATO jo også være med til at forhindre spredning af atomvåben.

En af de ting, vi præcis skal have ind i den nye NATO-Rusland, som vi altså underskriver i morgen, er jo just kampen mod spredning af atomvåben. Det er et af de emner, som den nye NATO-Rusland skal beskæftige sig med.

For dem, som ikke kommer med i efteråret, er det fuldstændig rigtigt, som hr. Jann Sjursen er inde på, at der skal perspektivet i Partnerskab for Fred fastholdes og udbygges. Det er vigtigt, at der nu ikke pludselig opstår et område i Europa, som siger, at de altså ikke er med i fællesskabet, ikke kommer med i fællesskabet og så må søge andre alliancekonstruktioner.

Det er det gode ved det her, at i stedet for at opdele Europa i tre dele, som det ville være sket, hvis ikke man udviklede NATO, så er der altså Rusland og Vesteuropa, og de har nu oven i købet i morgen indgået en ny samarbejdsaftale inden for NATO, og så skal der altså ikke være nogen, der falder uden for sikkerhedssystemet i Europa, og de skal med, når tiden byder sig for deres vedkommende. Derfor skal vi fastholde Partnerskab for Fred.

Kl. 16.55

Jeg forstår ikke helt, at fru Pernille Rosenkrantz-Theil ikke bryder sig om mit billede med undergrundsbanen, at vi ikke ved, hvor fjenden er. Når der er terrorisme, ved man ikke, hvor fjenden er. Den nye krig er, som jeg sagde i min

tale, asymmetrisk. Man kan have meget store hære, men det hjælper jo ikke ret meget, hvis det er en myg, der angriber, og den altså i øvrigt er forgiftet. Det kan selv den største kanon ikke beskytte én imod, for den kan ikke ramme mygen.

Det vil sige, det er asymmetriske svar, vi skal være opmærksomme på, og derfor brugte jeg billedet med undergrundsbanen. Den svarer jo til den forgiftede myg i forhold til en stor hær. Det er jo ikke mange mennesker, man slår ihjel i forhold til i et frontalt slag, men det er mennesker, der overhovedet ikke anede, at de ville være i nærheden af at kunne risikere noget som helst.

Derfor skal man, hvis man ved det, også være i stand til at udvikle svarmuligheder, som er politimæssige, og det er jo der, vi taler om OSCE-udviklingen, men det kan jo også være militære specialtropper som en af de ting, der skal udvikles i NATO-arbejdet mod terror, således at man kan få forhindret forgiftningen af undergrundsbanen i Paris, som nogle havde planlagt.

Derfor synes jeg, det er en mærkelig, menneskefjendsk indstilling at sige, at man ikke skal beskæftige sig med at forhindre mord på mennesker, der befinder sig i en undergrundsbane.

Det er jo præcis, hvad jeg siger: Vi aner ikke i dag, hvem der er i fronten. Om det fly, der faldt ned nu, China Airlines-flyet, siger Radioavisen, at der var en bombe, og andre siger, at der ikke var, vi ved det ikke. Vi er i den situation, at ingen af os aner, når vi sætter os ind i et fly, om det kommer frem. Det er det samme som at sige, at vi ikke aner, om vi er en del af fronten, om vi er ofre i en kamp, vi ikke aner vi pludselig er blevet meddelagtige i. Derfor skal vi udvikle de bedst mulige svar til at forebygge det og få trængt det tilbage. Det er selvfølgelig en lang vifte af svar, men det er også at kunne gribe rettidigt og hurtigt ind, således at ulykken ikke sker.

Det er derfor, hr. Helge Adam Møller jo som sædvanlig kommer med en god, rammende formulering af det. Vi skal være i stand til at give realistiske og troværdige svar på de nye udfordringer, sagde hr. Helge Adam Møller, og det er jo præcis sagen: De skal være troværdige, således at terroristerne ikke tør gå i gang, og de skal være realistiske, så man kan gennemføre dem.

Jeg ser med EU's udvidelse i december, NATO's udvidelse i november, NATO-Rusland-formatet i morgen, afslutningen af den kolde krig og det blodige 20. århundrede, at hvis alt dette

lykkes, vil det være en meget flot indsats på så få måneder af verdenssamfundet og NATO at få skabt en sådan afvikling af det 20. århundredes blodige historie, og det er et stort øjeblik, hvis alle tre ting kan gennemføres for os i år. Nu starter vi så med det her.

Formanden:

Ordføreren for forespørgerne, hr. Søvnald.

Villy Søvnald (SF):

Tak for debatten, hvis hensigt jo ikke var en skarp debat, kan man sige, om positioner, der blev dannet, men et forsøg på at sikre, at nogle synspunkter kom med til Prag som danske synspunkter.

Blot nogle få kommentarer til de forskellige ordførere: Jeg synes, hr. Ulrik Kragh var lidt utydelig i synspunktet på, om det at udligne kapaciteterne mellem Europa og USA forudsatte øgede forsvarsudgifter i landene.

Det kan jeg godt forstå er svært at svare på, fordi det kolliderer jo direkte med skattestoppet, hvis man bevægede sig ind i den type overvejelser, men det er klart, det er dét, amerikanerne forestiller sig. Hvis man læser, hvad amerikanerne skriver, så er deres bud, at Europa skal op på ca. 2 pct. af BNP i forsvarsudgifter, hvor Danmarks er 1,3; vi har altså et efterslæb efter deres opfattelse på 0,7 pct. eller omsat i kroner og øre på 8 mia., men jeg er meget glad for, at hr. Ulrik Kragh ikke forpligtede regeringen på den målsætning, så der er ingen grund til at tale sig fra hinanden.

Tværtimod har vi vel brug for, som vi også gør, når vi diskuterer med amerikanerne, at sige til dem: Det, der er brug for, er vel at lægge nogle udgifter oven på hinanden.

Vi havde diskussionen, da vi var der med Udenrigspolitisk Nævn, og diskuterede det også med nogle, både fra State Department og Pentagon, og prøvede at fortælle dem, at sådan set følte vi ikke, at vi havde noget at skamme os over, når vi kom fra et land som Danmark, dels fordi vi deltog i forhold til befolkningstallet vel som et af de lande i verden, der deltager mest, dels fordi det retvisende billede for vores internationale indsats jo ikke alene er vores forsvarsudgifter, det er også vores udgifter til ulands-hjælp, det er også vores udgifter til miljøbistand osv.

Hvis man anerkender den tankegang, så når man jo netop også det sted, som jeg synes, hr. Lykkesoft meget rigtigt var inde på i sit indlæg.

Med spørgsmålet har vi de samme prioriteringer, jeg var selv inde på det også i min besvarelse af udenrigsministerens besvarelse.

Kl. 17.00

Jeg tror ikke, vi har de samme prioriteringer. Jeg synes, det er tankevækkende at spille 405 mia. kr., mere end summen af verdens samlede bistandshjælp, på ét års udvidelse af forsvarsbudgettet. Her tror jeg, at der er brug for en meget skarp europæisk stemme, en meget tydelig europæisk stemme, der siger, så det ikke er til at misforstå, at læren af den 11. september ikke er, at vi klarer udfordringen ved at anvende flere penge på militær, på at bygge de fæstningsværker, der ikke beskyttede den 11. september, endnu højere og oven i købet lave en himmelhvælvning over dem i form af et missilskjold. Det havde ikke beskyttet den 11. september. Det beskytter heller ikke næste gang.

Derfor synes jeg, at læren er at sikre levevilkårene for de mennesker, der bliver drevet til den type desperation, at USA fastholder dén dagsorden, og at det er dér, der skal ske noget.

Til hr. Helge Adam Møller, som jeg synes holdt en fredsmelig tale med nogle af de samme ting, som Venstres tale også indeholdt, nemlig nødvendigheden af de nye kapaciteter: Jeg savner stadig væk, også fra hr. Helge Adam Møller, hvad det så har af konsekvenser, enten i form af stigende bevillinger eller i form af dramatisk omlægning af den hjemlige del af det danske forsvar, for et eller andet sted må man jo have nogle ender til at mødes, hvis den vision, hr. Helge Adam Møller gav udtryk for, skal kunne lade sig gøre.

Jeg skal ikke sige så meget til hr. Morten Helveg Petersen, som fremdrog værnepligten og Robertsons kloge tale, som jeg tidligere har rost under parolen »mere forsvar for pengene«. Det er klart, at også SF synes, det er spændende at bevæge sig ind i specialiseringsdiskussionen. Da vi sad i Forsvarskommissionen sidst, var vi jo to partier, der meget fremhævede nødvendigheden af specialisering. Så i et kommende forsvarsforlig kunne det måske blive interessant at drøfte det lidt tættere.

Jeg synes, at udenrigsministeren var sådan lidt generel i sin vurdering, når han mente, at venstrefløjens altid havde taget fejl. Jeg kan nu uden at skulle tænke mig voldsomt meget om komme i tanker om adskillige eksempler på, at højrefløjens tog frygtelig fejl. Der var f.eks. synet på frigørelserne i det sydlige Afrika, der var synet på Vietnamkrigen og sådan nogle ting, hvor

jeg syntes, at højrefløjens tog forfærdelig fejl og anbragte sig et helt forkert sted, og jeg tror ikke, at man synes, det er rart at se tilbage på, at man stod der.

Men lad det nu ligge, for sagen er jo, at hvis man har synspunkter, så tager man nogle gange ikke nødvendigvis fejl, men man kan lade sig inspirere af virkeligheden selv. Det synes jeg ikke man skal bebrejde nogen at de gør.

Så blot til sidst: Jeg er sikker på, at der er brug for en langt mere omfattende diskussion af den nye amerikanske atomvåbenstrategi. Man kan mene, at Pentagons »Nuclear Postal Review« ingen betydning får – det er den ene ting – men at hævde, at det er et nedrustningsdokument, der fjerner atomvåben eller mindsker atomvåbenenes betydning, er ganske enkelt ikke muligt.

Det, man opererer med, er jo nogle meget konkrete scenarier, hvor atomvåben skal inddrages sammen med ikkeatomvåben til udkæmpelse af krige i meget konkrete situationer. Og det er, må jeg sige til udenrigsministeren, en voldsom sænkning af atomtærsklen i forhold til, hvor den indtil nu har befundet sig, og det er utrolig farligt.

Men tak for debatten.

Ulrik Kragh (V):

Til hr. Villy Søvnald: For at denne her debat ikke bare skal være en gratis omgang, har jeg alligevel lige nogle kommentarer, for det kan ikke stå uimodsagt.

Når det er sådan, at man kritiserer USA for at tage fat om nældens rod og investere de penge, der skal til, for at sikre sikkerhed i verden, så synes jeg, man burde kunne anvise bedre modeller til selv at kunne gøre noget ved det.

Når det er sådan, at man skælder ud over, at der bliver arbejdet fornuftigt og intensivt med at undersøge, hvordan et missilforsvar kan skrues sammen, så synes jeg, man bør overveje, om man ikke skal lukke hoveddøren for indbrudstyven i stedet for at have travlt med, om vinduet står på klem.

Det, der jo er situationen, er, at med de fremføringssystemer, som Iran, Irak og Nordkorea har i forhold til de biologiske, kemiske og atomare våben, de udvikler, og som de ikke vil åbne for gennemsuelighed af, er der et væsentligt problem, som vi bør tage fat om.

Kl. 17.05

Når hr. Villy Søvnald taler om, hvem der tager fejl, så vil jeg med frygt for, at hr. Villy Søvnald bagefter siger, at det er ekkoet fra USA, citere

Bush fra debatten i den tyske rigsdagen for nogle dage siden, hvor han siger, at ønsketænkning måske vil bringe ro i sjælen, men ingen sikkerhed. Og det er jo netop sagen i en nøddeskal, også for de socialistiske partier i Danmark.

Med hensyn til »Nuclear Postal Review« synes jeg også, at det er en væsentlig pointe, at det, man gør i USA, er, at man udnytter sine missiler til at fjerne atomspræghovederne og bruge dem effektivt i andre systemer, således at man kan forberede sig på den nye sikkerhedspolitiske trussel, som man står over for med terrorisme. Og de aspekter skal man huske at tage med; man skal huske at læse helt ned i detaljen om, hvad der foregår, når man begynder at udtale sig om, hvad der er USA's hensigt.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Det er til ekkoet fra USA og Bushs tale: Jeg er med på, at Venstre og De Konservative vil forsvare alt, hvad der drejer sig om missilskjoldet. Jeg har også forstået, at forsvarsministeren har ment, at det var en fordel for grønlænderne at få sådan et. Det, jeg bare ikke forstår, er argumentationens sandsynlighed.

Det, som jeg syntes, udenrigsministeren meget fint fangede i sin afslutning, er, at den her form for terror ikke sætter afsender på. Den dukker pludselig op i form af et fly, der eksploderer. Det ville da være tosset at skrive, at man er afsender – med sikker viden om, at man i løbet af ganske få timer ville komme i nærkontakt med verdens største militærmagt.

Derfor er pointen vel, at det, det hævdes at skulle beskytte imod, nemlig angreb fra Iran, Irak, Nordkorea, ikke er særlig sandsynligt, for hvorfor skulle de lande med fuldstændig sikkerhed for fuldstændig destruktion inden for få timer sende et missil af sted? Der er da meget mere raffinerede måder at ramme USA på. Og dét er jo den principielle diskussion i forhold til et missilskjold.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den fg. formand (Pia Gjellerup):

Afstemning om de fremsatte forslag til vedtagelse vil som tidligere meddelt blive foretaget i mødet i morgen, tirsdag den 28. maj 2002.

Meddelelser fra formanden

Den fg. formand (Pia Gjellerup):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, tirsdag den 28. maj 2002, kl. 12.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 17.09
